

بررسی اثر بخشی آموزش تحلیل رفتار متقابل بر هوش هیجانی و معنوی زوجین شهر اصفهان

Investigating the effectiveness of transactional analysis teaching on the couple's emotional and spiritual intelligence in the city of Isfahan

فهیمة اردشیری لردجانی

دانشجوی دکتری روان شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر کرد، شهر کرد، ایران.

ardeshiri2020@gmail.com

طیبه شریفی

استادیار گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر کرد، شهر کرد، ایران.

Sharifi-ta@yahoo.com

محمد قاسمی پیربلوطی

استادیار گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهر کرد، شهر کرد، ایران.

Ghasemi481@yahoo.com

چکیده

توجه به ابعاد گوناگون هوش و نقش آنها در فرایندهای مختلف روان شناختی، ارتباطی، اجتماعی و زناشویی روز به روز گسترده و برجسته تر می شود. لذا هدف از پژوهش حاضر بررسی اثربخشی آموزش گروهی به روش تحلیل رفتار متقابل بر افزایش هوش هیجانی و معنوی زوجین شهر اصفهان بود. روش پژوهش حاضر به دلیل عدم نمونه گیری احتمالی، نیمه تجربی از نوع پیش آزمون- پس آزمون با گروه گواه بود. جامعه آماری این پژوهش را زوجین ارجاع داده شده به شوراهای حل اختلاف شهر اصفهان تشکیل می دادند. نمونه آماری این پژوهش شامل ۳۲ زوج بود که به روش نمونه گیری غیراحتمالی در دسترس انتخاب شده و به صورت گمارش تصادفی در گروه های آزمایش و گواه گمارده شدند. سپس گروه آزمایش مداخلات آموزشی مربوط به تحلیل رفتار متقابل را در طی ۱۲ جلسه آموزشی دریافت نمودند، در حالی که گروه گواه از دریافت این مداخله در طول فرایند پژوهش بی بهره بود. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش شامل پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن و هوش معنوی کینگ بود. داده های جمع آوری شده به وسیله تحلیل کواریانس چند و تک متغیره توسط بسته نرم افزاری SPSS20 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج تحلیل چند متغیره نشان داد آموزش تحلیل روابط متقابل توانسته منجر به افزایش معنادار هوش هیجانی و معنوی زوجین گروه آزمایش در مرحله پس آزمون شود ($P < 0/0001$). در بررسی آزمون های تک متغیره مشخص گردید که این افزایش در هر دو متغیر هوش معنوی و هیجانی زوجین اتفاق افتاده است ($P < 0/05$). طبق یافته های این مطالعه می توان گفت می توان با استفاده از مشاوره گروهی به شیوه تحلیل ارتباط متقابل، هوش هیجانی و معنوی زوجین را افزایش داده و در نتیجه آن شاهد بهبود کیفیت تعاملی زوجین بود.

کلید واژگان: تحلیل ارتباط متقابل، هوش هیجانی، هوش معنوی، زوجین.

مقدمه

امروزه شاهد این هستیم که در ابعاد گوناگون زندگی، انواع هوش مهم و تأثیرگذار هستند. هوش یکی از جذاب ترین و جالب ترین فرآیندهای روانی است که جلوه های آن در موجودات مختلف به میزان متفاوت مشاهده می شود. هر چه موجودات از تکامل بیشتری بهره مند شوند، از نظر هوشی نیز پیشرفته تر هستند و به همان نسبت از پیچیدگی بیشتری برخوردارند. واژه هوش، کیفیت پدیده ای را بیان می کند که دارای حالت انتزاعی بوده و قابل رویت نیست. همچنان که افراد بشر از نظر شکل و قیافه ظاهری با یکدیگر تفاوت دارند، از نظر خصایص روانی مانند هوش، استعداد، رغبت و دیگر ویژگی های روانی و شخصیتی نیز بین آن ها تفاوت های آشکاری وجود دارد. روان شناسان برای تبیین توانایی افراد، عقل و استدلال و همچنین عواطف و هیجان ها از واژه هایی مانند: هوشبهر^۱، هوش هیجانی^۲ و هوش معنوی^۳ استفاده می کنند (بخشایش، ۲۰۱۵).

هوش معنوی عبارتست از مجموعه ای از ظرفیت های ذهنی انطباقی که بر جنبه های غیر مادی و متعالی و امنیت استوار می شوند. بویژه آنهایی که در ارتباط با ماهیت هستی فرد، تعالی و حالت های اوج گرفته هوشیاری باشند. در عمل، این فرایندها با توجه به توانایی شان در تسهیل شیوه های منحصر به فرد حل مسئله، استدلال انتزاعی، کنار آمدن با مشکلات زندگی و انطباقی دارای اهمیت هستند (کینگ^۴، ۲۰۰۸). هوش معنوی برای حل مشکلات و مسائل مربوط به معنای زندگی و ارزش ها مورد استفاده قرار می گیرد و سوال هایی همانند «آیا شغل من باعث تکامل من در زندگی می شود؟» و یا «آیا من در شادی و آرامش روانی مردم سهمیم هستیم؟» را در ذهن ایجاد می کند (ویگل ورت^۵، ۲۰۰۷). در واقع این هوش بیشتر مربوط به پرسیدن است تا پاسخ دادن، بدین معنا که فرد سوالات بیشتری را در مورد خود و زندگی و جهان پیرامون خود مطرح می کند (آمرام و درایر^۶، ۲۰۰۷). زهر و مارشال^۷ (۲۰۰۰) هوش معنوی را استعداد ذاتی می دانند که انسان را در حل مسائل معنوی و ارزشی به کار می گیرد و زندگی را در حالتی گسترده از غنا و معنا قرار می دهد.

داشتن هوش معنوی در زندگی می تواند باعث رشد و شکوفایی انسان شود و افرادی که هوش معنوی بالایی دارند، ظرفیت تعالی داشته و تمایل بالایی نسبت به هشیاری دارند. آنان این ظرفیت را دارند که بخشی از فعالیت های روزانه خود را به اعمال روحانی و معنوی اختصاص دهند و فضایی مانند بخشش، سپاسگزاری، فروتنی، دلسوزی و خرد از خود نشان دهند (ایمونز^۸، ۲۰۰۰). هوش

^۱. Intelligence quotient
^۲. Emotional intelligence
^۳. Spiritual intelligence
^۴. King
^۵. Wiggleworth
^۶. Amram, Dryer
^۷. Zohar & Marshal
^۸. Emmons